

JURAJ ČERVENÁK

VLK A DÝKA

Notár Barbarič a tajomný zločin
na hrade lúpežných rytierov

V L K
A D Ý K A

JURAJ ČERVENÁK

VĽK
A DÝKA

*Notár Barbarič a tajomný zločin
na hrade lúpežných rytierov*

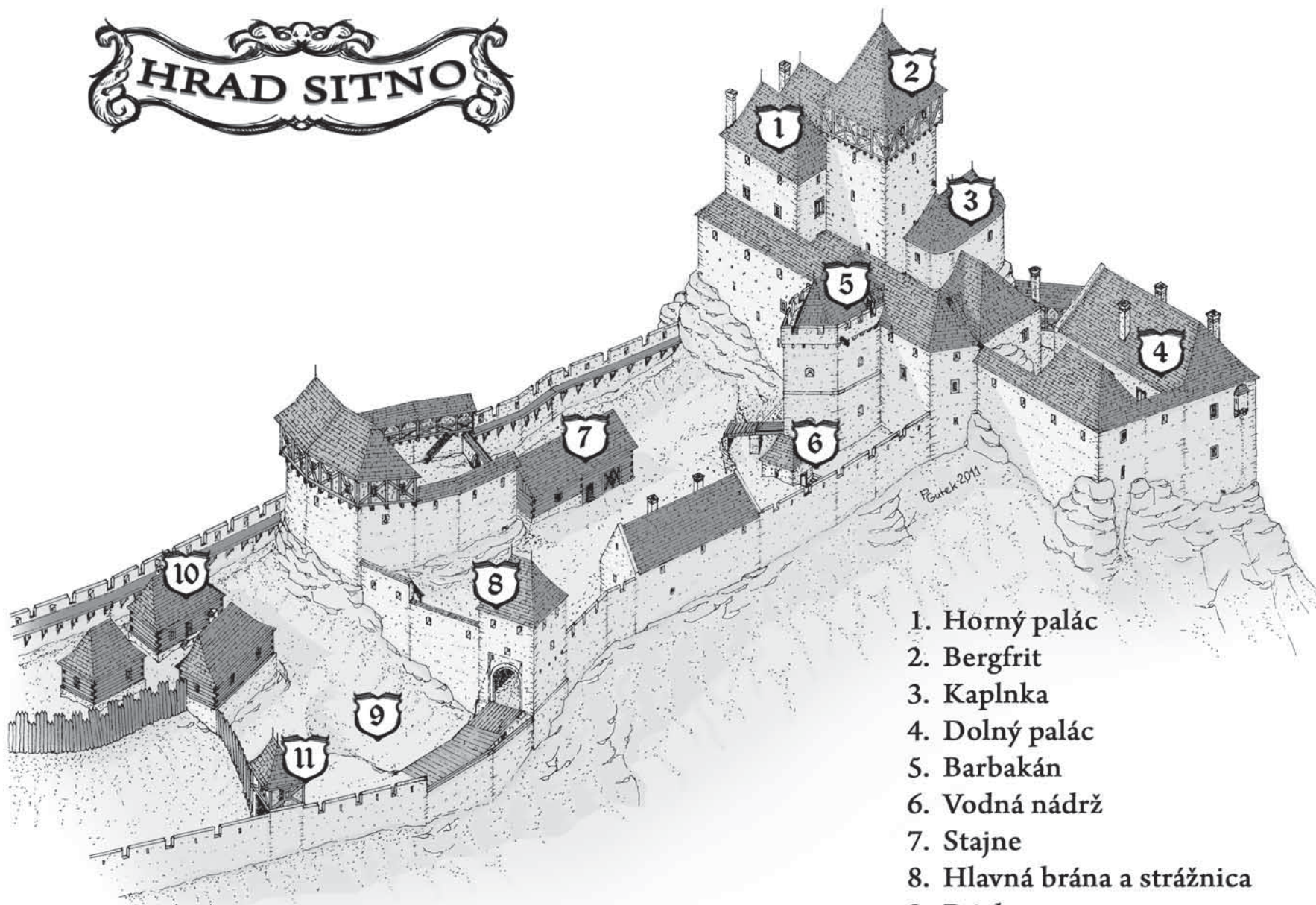
slovart

Text © Juraj Červenák 2017
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2017

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-2745-8

HRAD SITNO

1. Horný palác
2. Bergfrit
3. Kaplnka
4. Dolný palác
5. Barbakán
6. Vodná nádrž
7. Stajne
8. Hlavná brána a strážnica
9. Priekopa
10. Ubytovne posádky
11. Prvá brána

KAPITOLA PRVÁ

*Traja priatelia mastia karty, popíjajú
víno a diškurujú o živote. Znenazdajky
ich vyruší naliehavá správa.*

Na jeseň roku Pána 1599 si Uhorské kráľovstvo vypilo mučenícky kalich horkosti až do dna. Ba čo kalich, celý sud, ak nie rovno jazero či more.

Tieto slová som zapísal do štiavnickej mestskej kroniky.

Po rozume mi však chodilo, o koľko výstižnejšie by to vyjadril Stein. Zrejme by popod fúzy zašomral, že táto jeseň nestojí ani za suché lajno. Stručne, jasne, pravdivo.

Nešlo o počasie, hoci ani to nestálo za veľa – už na sklonku septembra naplno udreli jesenné plušte a dalo sa očakávať, že zima príde ešte skôr ako po minulé roky. Skuje krajinu ľadom na päť mesiacov, možno aj na dlhšie. Radný Hirschberg, Matuzalem medzi mestskými prísažnými, často stenal, že za jeho mladých čias zimy netrvali tak dlho, ani toľko snehu nebývalo, tobôž tak chladno. Verili sme mu. Svet sa menil. Vytrácalo sa z neho teplo. Mnohí prorokovali, že nakoniec zavládne večný mráz. Neúroda a čoraz tuhšie zimy sú vraj predzvesťou konca sveta.

Ale na jeseň deväťdesiateho deviateho na nás padla omnoho horšia pohroma ako sychravé dni a boľavé kĺby. Zdalo sa, že súdny deň nastane ešte skôr, ako sa z nás stanú cencúle.

Zaútočili Turci.

Novopečený veľkovezír Damat Ibrahim paša chcel dostať prísloviu o novej metle a vybral sa pozametať Uhorsko. Päťdesiatisícové vojsko, s ktorým pritiahol k Ostrihomu, použil ako argument pri vyjednávaní s cisárovými vyslancami. Žiadna zo strán však nebola ochotná ustúpiť

– Turci odmietli vydať Jáger a Hatvan, my sme zmietli zo stola nepriateľove nároky na Ostrihom, Novohrad, Ráb či Filek, len nedávno za cenu nesmiernych strát vyslobodené z pohanských paprčí.

Začiatkom októbra teda turecká zberba prekročila Dunaj a oblahla pevnosť Újvár, len nedávno prestavanú na modernú tvrdzu. Lenže krušné časy nedoľahli len na povodie Nitry. Jedna vetva tureckého vojska sa vydala plieniť Považie, najmä majetky grófa Nádasdyho, Čierneho bega, ich úhlavného nepriateľa. Podľa posledných správ vydrancovali aj samotné Čachtice a ohrozovali na živote Nádasdyho ženu, grófkú Alžbetu Báthoryovú.

Niežeby som ronil slzy, keby sa tej strige prihodilo niečo zlé.

Kým na západe sa Turci valili k Prešporku a moravskému pohraničiu, na Pohronie zoslal veľkovezír ešte horšiu skazu – krymských Tatárov. Krvilační bezbožní divosi vedení akýmsi Ahmatagom pricválali popri Hrone, vyplienili Vráble aj beňadickú kláštorňú pevnosť a boli by sa dostali ešte severnejšie, keby ich pri Novej Bani nezastavili záseky s udatnými obrancami.

Druhá početná horda skúsila preniknúť cez povodie Iplá. Napáchala neslýchané škody na území svojho niekdajšieho sandžaku Filek a pohla sa ku Krupine a ďalej na sever, do srdca banskej oblasti. Vravelo sa, že čoskoro pohania zaútočia na Zvolen. Ak ho dobyjú, už im nič nezabráni oboriť sa na ostatné zlatonosné mestá.

Pochopiteľne, aj na Štiavnicu padol veľký strach. Odušu sa dokončovali práce na novom opevnení. Richtár Hans Daniel a komorský gróf Sommer žiadali vrchného veliteľa banských miest grófa Pálffyho o zdvojnásobenie mestskej posádky. Lenže ťažko v tejto situácii dúfať v posily – nebo nad kráľovstvom sčernelo od dymu z požiarov, riekami sa rinula kresťanská krv a až do Banských vrchov doliehal nárek stoviek zajatcov odvláčaných do tureckého otroctva.

Štiavnica zostala odkázaná sama na seba. Hajtman Wenzel Rottmayer vyhlásil stav pohotovosti. Na bránach vonkajšieho opevnenia a signalizačných vartovkách nad mestom zdvojnásobil hliadky. Každá strážnica dostala nové pušky a zásoby streliva, na bránach pribudli delá.

V strehu však nemala byť iba vojenská posádka, pozostávajúca z päťdesiatich husárov a stovky pešiakov. Do obrany sa muselo zapojiť aj samotné obyvateľstvo – mesto bolo rozdelené na štvrte, pričom každej velil štvrťmajster, ktorému podliehali niekoľkí desiatnici. Tí mali v prípade priameho ohrozenia zorganizovať domobranu z mešťanov a chudobnej baníckej vrstvy žijúcej pod ochranou hradieb.

Domobrana sa pravidelne schádzala na lúke powyše Hradu (voľakedajší Kostol Panny Márie pred tridsiatimi rokmi prestavali na pevnosť so sídlom hajtmana a hlavnou zbrojnicou), aby si muži precvičili streľbu z kuší a pušiek, ako aj základné triky s chladnými zbraňami v boji muža proti mužovi.

„Aj tebe by sa zišlo oškrabať trochu hrdze, Matej,“ rypol do mňa Rottmayer, keď sme jedného daždivého večera sedeli v hosťovskom salóniku môjho domu na Ružovej ulici a hrali strašiaka. Odkedy som sa tejto hre priučil v Prahe, kde sa tešila mimoriadnej obľube aj v najvyšších kruhoch, zasvätil som do nej zopár kartárov. Nevýhodou tejto kratochvíle bolo, že sme sa jej nemohli venovať v hostinci *U hrozna* – štiavnická mestská rada kartové hry na verejných miestach dôrazne zakázala. Stretávali sme sa teda v súkromí a pohostenie mal vždy na starosti domáci.

Tentoraz sme hrali traja. Po Rottmayerovej lavici sedel mestský lekár Daniel Burkhardt. Donedávna sme mali aj štvrtého do partie, kovotepca Joachima Elsholtza, ktorý navrhoval mince a erbové či portrétové medaily, lenže keď panovník prednedávnom zrušil štiavnickú mincovňu, sklamaný Elsholtz sa vrátil do rodnej Kremnice.

„Neviem, na čo narážaš,“ zagánil som na hajtmana. Jemu sa vystatovalo, keď bol skoro o desať rokov mladší, urastený, samý sval, dámy i prosté ženy na ňom mohli oči nechať. „Som v obstojnej kondícii. V poslednej dobe jem a hlavne pijem striedamejšie. Pozri,“ narovnal som sa, „aj pupok mi viditeľne splasol. Každé ráno si doprajem dlhú prechádzku...“

„Vraj prechádzku,“ zachechtal sa Rottmayer popod plavý fúz. „Dobre viem, kde vytriasaš prebytočný tuk.“

„Len či si nemýliš príčinu s následkom.“

„Nuž hej. Ale či už si schudol pre ňu alebo vďaka nej, mladá milienka dá chlapovi v tvojom veku poriadne zabrat.“

„Prihadzujem,“ povedal Burkhardt a posunul k minciam uprostred stola ďalší groš.

„Dorovnávam,“ nezaváhal Rottmayer.

„Tiež,“ šuchol som po stole malú striebornú mincu. Sebaistotu som nemusel predstierať, lebo som mal srdcovú sedmičku a srdcovú desiatku – viac ako slušné východisko pre ďalšiu hru.

„Ešte niekto?“ vyzval Burkhardt, predák tohto kola.

Rottmayer poklopal prstami po svojich dvoch kartách, obrátených farbou dole. Už som trochu poznal reč jeho tela a vedel som, že to znamená slabé karty. Ten vyššie nepôjde.

A naozaj, po chvíli pokrútil hlavou. V duchu som sa zachechtal, ale navonok som nehol brvou. Chvíľu som sa tváril, že rozmýšľam o zvýšení stávky, ale potom som tiež urobil odmietavé gesto.

Lekár pokynul hajtmanovi. Rottmayer rozdával, každému dal po dve karty tak, aby ich protihráči nevideli. Rýchlo som si ich pozrel a položil vedľa prvých dvoch. Žaludová deviatka a srdcová kráľovná. Mal som teraz tri srdcia, čo je vysoké číslo a slušná nádej na víťazstvo. Samozrejme, tváril som sa neutrálne. Fyzikus vzal čašu a napil sa vína. To znamenalo, že tuho rozmýšľa.

„V mojom veku?“ spýtal som sa.

„Čože?“ pozrel na mňa Burkhardt zmätene.

„Nepočul si Wenzela? *Chlap v tvojom veku*, povedal. Čo je, dofrasa, s mojím vekom? Som, ako sa vraví, muž v najlepších rokoch!“

„Ak sa nemýlim, máš tridsaťšesť,“ zatváril sa lekár skepticky.

„A?“

„To sú podľa teba najlepšie roky?“

Počastoval som ho znechuteným pohľadom. „Vy zasrani. Nadutí holobriadkovia. Len vydržte, raz sa vám tá arogancia vypomstí.“

Burkhardt sa len uškrnul. Tak ako hajtman, aj on ešte len ňahal na tridsiatku. Pred dvomi rokmi zavŕšil štúdium medicíny na padovskej univerzite a vrátil sa do Štiavnice. Tu ho rada takmer okamžite zvolila za mestského lekára. Isteže

šlo o protekciu – Danielov nebohý otec bol dlhé roky štiavnickým lekárnikom a váženým radným pánom. Napriek tomu si novopečený lekár rýchlo získal uznanie, pretože bol naozaj šikovný. Zjavne v Padove neštudoval nadarmo.

Predák hry začínal posledné kolo, takže otočil dve karty farbou hore. Posunul som si okuliare vyššie. Stále som si na ne celkom nezvykol – strieborný rám ma tlačil na nose a háčiky omínali za ušami. No nedalo sa nič robiť, zrak som nemal ako kedysi. Napokon, *v mojom veku...*

Aj my s Rottmayerom sme ukázali po dve karty. Odhalil som kráľovnú a žaludovú deviatku – chcel som súperom ukázať vysokú kartu, ale neprezradiť silu farby.

Starostlivo sme študovali situáciu na stole, snažili sa odhadnúť, čo zostalo skryté a možné kombinácie súperov.

„Uznávam, pán notár, pozviechal si sa,“ nadviazal Rottmayer na predchádzajúcu tému. „Už sa tak nezadychčíš, keď vyjdeš po radničných schodoch do úradu. Ale v týchto psích časoch by sa ti zišlo precvičiť aj spôsoby sebaobrany. Nikdy nevieš, kedy sa ti zídu. Tatárska horda lomozí pred Zvolenom, a ak ju kapitán Morgenthaler nezavráti, bude s nami beda.“

Pri tých slovách ma čudne pichlo pri srdci. Vo Zvolene som sa narodil a vyrástol, mal som tam kedysi početnú rodinu a môj otec bol zámockým kapitánom. Lenže potom prišiel mor – akurát keď som bol na štúdiách v Prahe. Po návrate som zistil, že už žiadnu rodinu nemám.

„Viem sa brániť,“ namietol som. „Obstojne strieľam z pušky aj pištole.“

„Z tej bambitky so siedmimi hlavňami? Tá je dobrá, keď chceš rýchlo ukončiť krčmovú bitku. Ale myslel som skôr na chladné zbrane. Ten tvoj rapier...“

„Čo je s ním?“ sykol som možno ostrejšie, než bolo potrebné. Akoby som počul Steina. „Nenosím ho len na ozdobu. V Prahe som sa učil šerm v chýrečnom cechu federfechterov.“

„Len sa priznaj, ako dlho si ho neprevetral? Príď si trochu zaštrngať železom.“

„Zvyšujem,“ cinkla do kôpky v strede stola ďalšia Burkhardtova minca.

Lahostajným gestom som k nej prihodil svoj groš.

„Navyše je to ďalší spôsob, ako sa udržať pri sile a zaimponovať milenke,“ húdol si svoje Rottmayer. „Keďže viem, že na tvoje vlastenecké cítenie by som apeloval márne.“

„Som vlastenec ako hociktorý poriadny kresťan, mám len fažkosti s definíciou vlasti.“ Glgol som si vína. „Hráš alebo čo?“

Pokrútil hlavou a zhrnul svoje karty na kôpku. „Končím.“ Otočil som sa na Burkhardta. „Zvyšujem ešte o groš.“

Lekár zdvihol obočie a cmukol ústami. Potom dorovnal. Pankhart jeden.

Skúsil som ho zastrašiť. „Ešte o jeden.“

Nedal sa nachytať a opäť dorovnal. Viac ako trikrát sa zvyšovať nemohlo.

„Okamih pravdy,“ povedal lekár a ukázal všetky štyri karty.

„Doriti,“ ušlo mi a plesol som dlaňou po stole, až čaše podskočili.

Burkhardt mal troch kráľov. Odhodil kamenný výraz, spokojne sa zaškeril a gestom chamtivca oboma rukami zhrnul strieborniaky k sebe.

„Čo ste mali?“ vyzvedal.

„Srdcovú riť a guľové hovno,“ zašomral hajtman.

„Tri srdcia,“ priznal som sa a na jeden dúšok vyprázdnil čašu, hoci bola ešte skoro plná.

„Takto vyzerá tá tvoja striednosť v pití?“ neodpustil si Rottmayer.

Len som si odfrkol.

„Ja sa ti čudujem, domine Barbarič,“ podotkol Burkhardt a srkol si vína. „Najlepšie roky za tebou a stále sa naháňaš za sukňami. A zväčša za takými, ktoré mrav i zákon káže nechať na pokoji.“

„Bečiace jahňa pouča starého barana,“ odsekol som.

„Baran, to si vystihol. Máš jeho hlavu aj slabiny. Skákať z ovce na ovcu v tvojom veku...“

„Čo dnes máte s tým *mojím vekom*, anciáša?“

„Som o desať rokov mladší a už pomýšlam na rodinu. V Padove som sa vybúril, načo zastierať, hádam všetky neviestky a kúpeľníčky sa mi už z diaľky zdravili, ale tie časy sú preč. Treba myslieť na usporiadaný, bezúhonný život. Tebe to ešte nezišlo na um?“

Neodpovedal som. Akoby vo mne čosi vrelo; už zase som mal pocit, že počujem Steinovo kázanie.

„Doktor má pravdu, Matej,“ pridal sa Rottmayer. „Len pováž – mohol by si byť vážený mešťan. Člen rady, dokonca richtár! Pýšiš sa zásluhami ako málokto z nás, viackrát si príkladne poslužil arcivojvodovi aj vrchnému kapitánovi Pálffymu, celej ríši. Nielen tu, ale aj v Prahe, Viedni či Prešporku si odhalil neslýchané zločiny a sprisahania, dokonca si vlastnou rukou zmárnil nebezpečných vrahov. Za každý prípad si dostal štedrú odmenu, peňazí máš ako ťažiarcky magnát...“

„Nepreháňaj.“

„A napriek tomu všetkému ťa mešťania na Hromnice nezvolili za prísazného. Prečo, keď si taký hrdina, scestovaný vzdelanec, lovec zločincov a vlastizradcov? Nuž, ľahká odpoveď – všetci vedia o tvojej slabosti. Niežeby ostatní radní páni nemali dačo na rováši, ale ty si pijanskými a postelnými kratochvíľami priam povestný. Daniel má pravdu, už by si mal dostať rozum. Namiesto tých vdov a znudených matrón si nájdí peknú pannu. V meste je habadej mešťianskych dcér súcich na vydaj...“

„Teraz si protirečíš, Wenzel,“ zastavil som ho.

„Ako?“

„Ktorý počestný mešťan vydá dcéru za človeka s povestou *chýrneho sukničkára*?“

„Kurevníka,“ opravil ma Burkhardt. „To je to správne slovo. Kurevníka.“

„Hamuj!“ namieril som naňho ukazovák. „Záľubou v dievčatách za groš sa tu chválil niekto iný.“

„Tak či onak, dobrá pripomienka,“ uznal lekár. „Pán hajtman, keby si mal dcéru v správnom veku, vydal by si ju za nenapraviteľného cudzoložníka? Čo ako majetného a zásluhami ovešaného?“

„To je veru dilemma,“ zakýval Rottmayer hlavou. „No trvám na tom, že by ti mladá žena rozjasnila domácnosť. Aj by ti možno, v dobrom slova zmysle, priškripla vajcia. Alebo si zmierený s predstavou, že ťa pri návrate domov bude navždy vítať iba Bernátov kyslý ksicht?“

Zhlboka som sa nadýchol a zafučal. „Necítim sa na rodný život. Predstava, že mi po dome budú lieťať decká,

všetok ten krik a zhon a žena, čo mi do všetkého kibicuje...“ Zmenil som hlas. „Zase si sa zabudol v hostinci a o nás nedbáš! A čo ak ma zase povolá Habsburg a strávim niekoľko týždňov alebo aj mesiacov mimo domu? No Pánboh zaplať, páni, to nie je nič pre mňa.“

„Podčiarknuté, zrátané – potrebuješ dospieť,“ uzavrel Burkhardt.

„Skôr sa mi vidí,“ fľochol som naňho spoza okrúhlych skiel, „že v Padove prednášajú aj naduté mudrlantstvo. Strč si ho za klobúk.“

„Nosím baret.“

„Tak si vyber iné vhodné miesto. Čo som tu pred súdom? Najprv ma presviedčate, že som starý kmeť, potom mi nadávate do nevytváraných parobkov. Chvíľu ma chcete oženiť, vzápätí kritizujete môj charakter. Tak sa rozhodnite, čo z toho. A vôbec, zmeňme tému. Hráme ešte, či čo?“

„Hráme, pravdaže,“ pritakal Rottmayer. „Doktor, si na rade, miešaj a rozdávaj. Hádám si nemyslíš, že ťa nechám odísť s mojím žoldom?“

Začuli sme škrípanie pántov a buchnutie hlavných dvier, ktosi vstúpil do haly na prízemí.

„No konečne,“ zašomral som. „Už mi riadne vytrávil.“

Pred dobrou hodinou som poslal šafára do hostinca *U hrozna*, aby kúpil večeru. Bernát bol obstojný sluha a o dom a záhradu sa v čase mojich ciest po ríši staral príkladne, ale jeho kuchárske schopnosti nestáli ani za zlámaný medenák.

„Keffner dnes piekol teľacinu na kráľovský spôsob,“ mľaskol Rottmayer. „Keď som išiel okolo, rozvoniavala až na ulicu. Dúfam, že mu zvýšilo aj pre nás.“

Keď som začul rýchle kroky na schodisku, hneď mi bolo jasné, že sa čosi stalo. Bernát sa nikdy neponáhľal, pokiaľ ho nepoháňali mimoriadne okolnosti. Dvere sa s vrznutím otvorili a vzduch v miestnosti rozkrojilo šafárovo nosisko.

„Páni,“ vyhrkol zadychčane, „nesiem naliehavú zvesť.“

„Čo sa stalo?“ narovnal som plecيا. „Kde máš večeru?“

„Zostala *U hrozna*, pane...“

„A to už prečo?“

„Nechaj ho hovoriť, Matej,“ zahriakol ma Rottmayer znepokojene. „Čo sa prihodilo?“

„Tatári,“ vydýchol Bernát.

Hajtman vyskočil spoza stola, až prevrhol stoličku. Šafár však rýchlo zdvihol dlane.

„Len pokojne, pán hajtman! Tatári utrpeli porážku!“

„Čo? Kde a kedy? Kto priniesol tú správu?“

„Posol zo Zvolena, pane. Richtár to dal vybubnovať na rínku. Všetci sa tam zbiehajú. Aj vás už zháňajú.“

Rottmayer na seba rýchlo zavesil bandalier ovešaný zbraňami a strelivom.

„Ideme všetci,“ rozhodol som.

A potom zjídeme do *Hrozna*. Hádám nás kráľovské telacie počká.

*

Štiavničania boli zajedno v tom, že obecný sluha a hlásnik Wolf nosí meno nesprávneho zvieraťa. Neobyčajne statnou postavou, hustou čiernou bradou a hromovým hlasom omnoho viac pripomínal medveďa. Alebo tura – v tom sa názory rozchádzali.

V každom prípade, keď si zastal doprostred Horného námestia, približne medzi Rubigallov dom a palác so sídlom Herrmanovho ťažiarstva, zavíril paličkami na blane veľkého bubna a zručol: „Čujte, čujte, ctihodní mešťania štiavnickí!“, v honosných domoch ringbürgerov nezostalo jediné oko zavreté. Okná i dvere sa otvárali, zneli podráždené otázky, plač zobudených detí a brechot psov.

Ďalší zvedavci prichádzali od radnice (či skôr od *Hrozna*, lebo hostinec stál naproti richtárovmu úradu), iní stúpali zdola popri Katarínskom kostole. Preto keď sme s hajtmanom a medikusom vyšli z ústia Ružovej a popri pranieri ovešanom reťazami vkročili na mačacie hlavy námestia, bol už okolo Wolfa zhrčený početný dav.

Vedľa hlásnika stál mestský dráb a držal Wolfovu halapartňu s lampášom na ozdobnom háku pod hrotom. Obor v jeho svetle rozprestrel listinu so zlomenou pečatou a nahlas čítal:

Ja, dolu podpísaný Filip Morgenthaler, ktorý z vôle jeho kráľovského veličenstva a s poverením vrchného veliteľa banských miest Mikuláša Pálffyho zastávam post kapitána Zvo-

lenského zámku, posielam pozdravy váženým mešťanom slobodných banských miest a dávam im na známosť toto:

V polovici mesiaca októbra roku Pána 1599 dorazila do blízkosti Zvolena zberba bezbožných Turkov a Tatárov v počte takmer tritisíc mužov. Zákerne prepadli a vyplienili mnoho dedín a usadlostí v okolí mesta. Mnoho dobrých kresťanov nelútostne povraždili, najmä starcov, slabých žien a maloletých detí. Ostatných vzali do zajatia. Nato sa pohli smerom k Bystrici, aby tam podobne škodili, vraždili a drancovali. Ich úmysel však prekazila kresťanská zbrojná sila zložená z mestských a hradných posádok, ako aj z roľníckej domobrany. Pod velením mňa, Filipa Morgenthalera, a správcu Lupčianskeho hradu, ctihodného Gašpara Tribela, toto statočné vojsko tordo padlo na tábor podlých pohanov. S Božou pomocou sme mnohých na mieste pobili a ich čierne duše poslali do pekla. Získali sme naspäť zbožie, ktoré oni v pohronských a hontianskych dedinách ulúpili. Takisto nám pripadlo veľa ich koní a čo stojí nad všetkými zásluhami, oslobodili sme 300 zajatých kresťanov a zachránili ich tak pred odovlečením do potupného mohamedánskeho zajatia. Ani nie polovica diabolskej hordy utiekla na juh a tak sa nádejame, že padne pod meč krupinského kapitána a urodzeného pána Tomáša Bosniaka z hradu Čabraď, aby už nikdy nemohla škodiť na kresťanských územiach!

Nech zvonia zvony a delá vystrelia na oslavu tohto víťazstva v mene živého všemohúceho Boha, Otca, Syna a Duchu Svätého...

Wolfov hlas, čo ako zvučný, prehlušilo radostné volanie z dobrej stovky hrdiel. Aj hajtman a doktor sa nechali strhnúť, Rottmayer dokonca vytiahol z bandaliera pištoľ a vystrelil z nej k čiernemu nebu.

Ja som myslel skôr na to, že by sa mestská honorácia mala teraz hanbiť. Kapitán Morgenthaler viackrát žiadal od banských miest navýšenie príspevku na obranu oblasti. Žold pre posádky bol nízky a výzbroj zastaraná. Žgrloši v mestských radách a ťažiariských spoločnostiach však už niekoľko rokov odmietali tento poplatok navýšiť, hoci doľovanie drahých kovov prinášalo stále veľké zisky. Morgenthaler však aj so starými mušketaťami, nedostatkom diel

a vojakmi, ktorým (podľa jeho slov) trčali palce z prechodených čižiem, vybojoval slávne víťazstvo.

Drgol som lakťom do Burkhardta.

„Ide sa oslavovať...“

„O tom niet pochyb, richtár vraj už vydal mimoriadne povolenie, hostince dnes nemusia zavrieť s úderom pivného zvona. Víno a pivo potečú prúdom celú noc.“

„V takom prípade navrhujem, aby sme friško zamierili do *Hrozna*. Lebo keď sa tam nahrnie tento húf, už si nesadneme.“

Doktor uznal, že je to praktická pripomienka. Rottmayer sa porúčal, lebo šiel vydať rozkaz na oslavnú salvu z hradných kanónov. Sľúbili sme mu podržať voľnú stoličku.

Mali sme šťastie a nakoniec sa nám ušla aj teľacinka na kráľovský spôsob, pečená so slaninou v bránici a sieťi z hovädzích čriev.

Oslava sem, oslava tam, piť nalačno, to by bol hriech a nerozum.

KAPITOLA DRUHÁ

*Pred Barbariča je postavená hádanka,
ktorej riešenie však dávno pozná. Od obeda
ho vyruší posol s prosbou o pomoc.*

„Pán notár! Môžem na slovíčko?“

Zamrzol som s nohou na prvom schode a vyletel túžobným pohľadom ku dverám radnice. Čo ako mi bolo nebárs po kartárskom večere a nasledujúcej oslave (patrične živejnej), zrazu ma prepadla chuť vybehnúť po schodisku, vtrhnúť do budovy, bežať až do svojej kancelárie a tam sa zamknúť na dva západy.

Pretože ten hlas, hoci ešte zápasil s doznievajúcim hrikotom kolies a cvendžaním podkutých kopýt, som okamžite spoznal.

Hlboký nádych. To zvládneš, Matej. Hlavne na sebe nedaj nič znať – ako keď hráš strašiaka. Nemáš síce ani farbu, ani čísla, ale ak budeš smelo zvyšovať stávkku, protihráči možno zložia karty.

Vyčaroval som úsmev a zvrtol sa.

„Domine Weltzer! Ako vám môžem byť nápomocný?“

Z okna na dvierkach koča, ktorý zastal pred radnicou, sa na mňa dívala úzka, prísne rezaná tvár s prešedivenými fúzmi a končistou briadkou. Žigmund Weltzer patrila k najbohatším mužom v meste. Vlastnil leví podiel v Brennerovej spoločnosti a riadil hutu na dolnom konci mesta, kde sa spracovávala skoro všetka strieborná ruda zo štiavnických štôlní. Navyše pred časom kúpil za päťsto zlatých pivovar v neďalekých Vyhniach a ten vraj vykazoval čoraz väčší zisk – nečudo, tieto chladné roky vínu nepriali a navyše si rozsiahle vinohradnícke oblasti na juhu podrobili mohamedáni. Pijanom sa menili chute.

Človek s takým imaním a postavením bol, akože ináč, aj jedným z dvanástich členov mestskej rady. Preto je pochopiteľné, že sme sa stretávali pomerne často, aj trikrát do týždňa.

Napriek tomu si ma teraz Weltzer premeriaval, akoby sme sa videli prvýkrát. Jeho výrazný nos pripomínal jas-trabí zobák – len sa zaťat do koristi a šklbať ju na franforce.

Vraj *na slovíčko*.

„Nastúpte si, prosím,“ vyzval ma a otvoril dvierka koča.

„Obávam sa, spektakulis, že mám naponáhlo,“ skúšal som to. „Ako vidíte, idem do úradu poriadne neskoro, celú noc sme zapíjali Morgenthalerovo vífazstvo a ráno som sa ledva pozviechal...“

„Len si nastúpte,“ uťal hlasom, ktorý nepripúšťal odpor. „Záležitost, ktorú s vami potrebujem prebrať, nepatrí na ulicu, do cudzích uší. Nezdržím vás pridlho.“

Nemalo zmysel vykrúcať sa. Je to tu, milý pán suknič-kár, či presnejšie kurevník. Škandál, o akom Štiavnica nechyrovala.

„Ale naozaj len na chvíľočku,“ pristúpil som ku koču, zložil si klobúk, stúpil na kovové stúpadlo a so sklonenou hlavou sa nasunul do prítmnia v kabíne. „Richtár ma očakáva, vzhľadom na situáciu sa rysuje kopa úradovania...“

„Ako som povedal, vybavíme to raz-dva,“ zopakoval Weltzer a zabuchol dvierka. Zdalo sa mi, že ráznejšie, než bolo treba. Akoby spustil mrežu či zavrel klietku.

„Som vám k službám,“ nasadil som svoj najúslužnej-ší tón.

Netrepežlivo prikývol, zdvorilosti sa mu zunovali. „Máte povest bystrého človeka, domine Barbarič. V službách jeho jasnosti arcivojvodu Mateja ste odhalili niekoľko nebezpeč-ných sprisahání.“

„Skromne musím dodať, že mi pomáhali...“

„Ja viem. Kapitán Stein a ten jeho čudný sluha. Stretol som ich, keď vyšetrovali tú hrôzu na Pekelnom vrchu. Po-vedal by som, že oni dvaja predstavujú hrubú silu. Um ste zabezpečili vy.“

„Nie je to celkom tak, ale som poctený, že si to myslíte.“

„K veci, nech vás nezdržiavam od povinností: mám pre vás záhadu.“

Po včerajšej lumpovačke som mal jazyk beztak suchý ako trúd, ale teraz sa to ešte zhoršilo.

„Záhadu?“ zachripel som.

„Presne tak. Hádanku na rozlúštenie. Možno z toho vzíde aj ozajstný prípad. Ak ho zaznamenáte písomne, môžete ho nazvať trebárs *Tajomstvo zlatého gombíka*.“

Zistil som, kam sa podeli tekutiny z mojich úst a hrdla – vyrazili cez pokožku v podobe studeného potu.

Pravdaže, odkedy som sa vrátil do Štiavnice s povestou úspešného vyšetrovateľa a lovca zločincov, začali za mnou mešťania chodiť so svojimi vlastnými „prípadi“. Manželke ťažiaru Edera sa stratil obľúbený taliansky chrtík; našli ho po dvoch dňoch na druhom konci mesta, ako obskakuje trikrát väčšiu suku, zablšenú vypĺznutú potvoru neznámej rasy z dvora baníckej chyže. Hostinskému z krčmy *U zlatého kahanca* podozrivo vodnatelo pivo; ako som rýchlo zistil, pančoval ho jeho vlastný šestnásťročný syn, ktorý po nociach vynášal kumpánom plné krčahy. Nuž a napokon tu bol strašidelný prípad ducha v dome lekárnikara Maratzkeho; ukázalo sa však, že za nočným stenáním a vrzgotom na pôjde boli učeň a slúžka, ktorí si tam chodili potajme užívať.

Čosi mi však hovorilo, že Weltzerova „záhada“ nebude tohto banálneho druhu.

„Nerozumiem,“ priznal som sa.

Otvoril kapsu, aké sa podľa poslednej módy nosili zavesené na opaskoch a vybral z nej... gombík.

„Gombík,“ povedal som. Sám som počul, ako tupo to znie.

„Nie je vám povedomý?“ spýtal sa Weltzer.

Ako keď hráš strašiaka – vosková tvár, nič nedať najavo.

Vytiahol som okuliare, nasadil si ich a pozornejšie pozrel na okrúhly trblietavý predmet.

„Môžem?“ natiahal som ruku.

Položil mi gombík do dlane. Naklonil som sa k okienku, do lepšieho svetla, a žmúril na tú vecičku, akoby som ju videl prvýkrát.

„Prečo by som ho mal poznať?“ spýtal som sa.

„Nikdy ste si ho na niekom nevšimli? Nie je to obyčajný gombík.“